

Vissa kulturfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tolv motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 som rör bl.a. scenkonstområdet, bild- och formområdet och kulturskaparnas villkor.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns sex reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Den nationella kulturpolitiken – bakgrund.....	6
Nyckelharpans bevarande.....	6
Dalhalla.....	7
En nationell strategi för bild- och formkonst.....	8
Anställningsform för bild- och formkonstnärer.....	10
MU-avtalet.....	11
Enprocentsregeln.....	12
Graffiti.....	14
Digitalisering av dagspress.....	15
Reservationer.....	17
1. Nyckelharpans bevarande, punkt 1 (SD).....	17
2. En nationell strategi för bild- och formkonst, punkt 3 (V).....	17
3. Anställningsform för bild- och formkonstnärer, punkt 4 (V).....	18
4. MU-avtalet, punkt 5 (V).....	18
5. Enprocentsregeln, punkt 6 (V).....	19
6. Graffiti, punkt 7 (V).....	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	22
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15.....	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nyckelharpans bevarande

Riksdagen avslår motion
2014/15:497 av Sanne Eriksson (S).

Reservation 1 (SD)

2. Dalhalla

Riksdagen avslår motion
2014/15:180 av Anders Ahlgren (C).

3. En nationell strategi för bild- och formkonst

Riksdagen avslår motion
2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 2 (V)

4. Anställningsform för bild- och formkonstnärer

Riksdagen avslår motion
2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5.

Reservation 3 (V)

5. MU-avtalet

Riksdagen avslår motion
2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 4 (V)

6. Enprocentsregeln

Riksdagen avslår motion
2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 6–8.

Reservation 5 (V)

7. Graffiti

Riksdagen avslår motion
2014/15:1597 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 1–3.

Reservation 6 (V)

8. Digitalisering av dagspress

Riksdagen avslår motion
2014/15:2477 av Eva Lohman (M).

Stockholm den 5 februari 2015

På kulturutskottets vägnar

Per Bill

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Bill (M), Gunilla Carlsson (S), Peter Johnsson (S), Cecilia Magnusson (M), Agneta Gille (S), Aron Emilsson (SD), Saila Quicklund (M), Björn Wiechel (S), Per Lodenius (C)*, Niclas Malmberg (MP), Isabella Hökmark (M), Anna Wallentheim (S), Angelika Bengtsson (SD), Bengt Eliasson (FP), Rossana Dinamarca (V), Azadeh Rojhan Gustafsson (S) och Roland Utbult (KD).

* Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet tolv motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 som rör bl.a. scenkonstområdet, bild- och formområdet och kulturskaparnas villkor.

Utskottets överväganden

Den nationella kulturpolitiken – bakgrund

Utgångspunkten för den statliga kulturpolitiken är de nationella kulturpolitiska målen som beslutades av riksdagen i december 2009 (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). Målen ska styra den statliga kulturpolitiken men ska även kunna vägleda kulturpolitiken i kommuner och landsting. Målen lyder: Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Nyckelharpans bevarande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en bredare finansiering för nyckelharpans bevarande.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionen

I motion 2014/15:497 begär Sanne Eriksson (S) ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheterna för en bredare finansiering för nyckelharpans bevarande och nyckelharpsbygggarutbildningen vid Eric Sahlström-institutet (ESI). Motionären anför att ESI är ett betydande kulturcentrum i Sverige med ambitionen att bidra till att alla ska få möta folkmusik, folksång och folkdans samt vara ett nav för kunskap och utbildning och ett centrum för nyckelharpan i världen. Enligt motionären kan många nyttoeffekter uppnås genom att öka kontaktytorna mellan utövande nyckelharpsmusikanter från Sverige och hela världen, byggare av instrumentet, forskare, publik och intresserade. Vidare framhålls folkmusiktraditionen och nyckelharpan som en del av varumärket Sverige. Mot denna bakgrund anser motionären att det är utomordentligt angeläget med en bredare finansiering för denna viktiga verksamhet.

Bakgrund

Eric Sahlström-institutet bildades 1998 och driver utbildningar i folkmusik, dans och nyckelharpsbygge samt ett antal projekt och nätverk för att stärka, utveckla och sprida kunskap om genren. Bakom institutet står Sveriges Spelmäns Riksförbund, Svenska Folkdansringen, Riksförbundet för Folkmusik och Dans, Kungliga Musikhögskolan, Tierps kommun och Eric Sahlströms Minnesfond.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att traditionella hantverkstraditioner som att bygga en nyckelharpa och musicerandet i sig är delar av kulturarvet som bör bevaras för framtiden. Detta är också anledningen till att Eric Sahlström-institutet under en följd av år har fått statligt stöd inom ramen för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål (utg.omr. 17). För 2013 beviljade Statens kulturråd institutet 1 100 000 kronor, vilket var en ökning med 100 000 kronor jämfört med 2012. Ökningen syftade till att stärka marknadsföringsinsatser av verksamheten för att nå ut till en bredare publik såväl nationellt som internationellt. Även 2014 fick institutet 1 100 000 kronor.

Utskottet har inhämtat att ansökan för 2015 kommer att behandlas av Kulturrådet under första kvartalet 2015 tillsammans med övriga ansökningar om anslagsmedel från anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål. Motion 2014/15:497 (S) avstyrks därmed.

Dalhalla

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utveckla Dalhalla.

Motionen

I motion 2014/15:180 begär Anders Ahlgren (C) ett tillkännagivande till regeringen om att utveckla Dalhalla till ett internationellt dragplåster som arena för sommaropera för att därmed stimulera spridning av operakonsten såväl geografiskt som befolkningsmässigt. Motionären anför att Dalhalla med sin unika akustiska och dramatiskt spännande miljö har en stark image som en av världens vackraste utomhusarenor

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det är angeläget att det finns tillgång till ett rikt och mångsidigt kulturutbud i hela landet. Kultursamverkansmodellen, som den tidigare regeringen tog initiativ till, innebär en tyngdpunkts-

förskjutning från centralt fattade beslut till ett ökat regionalt ansvar för kulturpolitiken. Syftet med modellen är att i enlighet med de nationella kulturpolitiska målen få ett ökat genomslag för regionala prioriteringar och variationer.

Föreningen Dalhallas Vänner har under ett antal år fått stöd från anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål (utg.omr. 17). Även i regleringsbrevet för budgetåret 2015 för Statens kulturråd är Föreningen Dalhallas Vänner utpekade.

Kulturrådet beviljade 2013 Föreningen Dalhallas Vänner ett stöd med 600 000 kronor för den sceniska produktionen av Rhenguldet. Landstinget Dalarna beviljade Dalasinfontietan samma belopp för deras medverkan i opera-produktionen. Kulturförvaltningarna i Leksands, Rättviks, Mora och Orsa kommuner samarbetade med föreningen och bidrog tillsammans med 550 000 kronor.

Under 2014 bedrev föreningen inte någon operaverksamhet på Dalhalla. Föreningen Dalhallas Vänner beviljades dock ett bidrag på 200 000 kronor av Kulturrådet för planeringsarbete 2014 inför operaverksamheten på Dalhalla 2015 som bl.a. kommer att omfatta Turandot. I beslutet gjorde Kulturrådet bedömningen att det planeringsarbete som Föreningen Dalhallas Vänner presenterade inför operaverksamheten 2015 hade en konstnärligt hög ambitionsnivå. För att en operaverksamhet av hög konstnärlig kvalitet och av nationellt intresse fortsättningsvis ska kunna bedrivas på Dalhalla, med Föreningen Dalhallas Vänner som part, såg Kulturrådet dock ett behov av ett fortsatt långsiktigt kulturpolitiskt engagemang och ekonomiska åtaganden på lokal och regional nivå.

Utskottet har erfarit att Föreningen Dalhallas Vänner ansökan till Kulturrådet för 2015 kommer att behandlas under första kvartalet 2015 tillsammans med övriga ansökningar om anslagsmedel från 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål.

Motion 2014/15:180 (C) avstyrks därmed.

En nationell strategi för bild- och formkonst

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utforma en nationell strategi för bild- och formkonst med hänvisning till det aviserade arbetet med att ta fram en handlingsplan.

Jämför reservation 2 (V).

Motionen

I partimotion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. föreslår Vänsterpartiet ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör utforma en nationell strategi för bild- och formkonst (yrkande 10). Motionärerna föreslår en sådan strategi för att samla de viktigaste förslagen för att fler konstnärer ska kunna

leva på sitt arbete och för att fler personer ska få tillgång till bildkonst i samhället.

Utskottets ställningstagande

Regeringens politik på konstnärsområdet syftar till att professionella kulturskapare ska kunna leva på sin konstnärliga och kulturella yrkesverksamhet, en inriktning som kulturutskottet delar. Utskottet konstaterar att det kontinuerligt har gjorts och görs en rad insatser för att understödja kulturskaparnas villkor att verka. Anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer inom utgiftsområde 17 uppgår för 2015 till drygt 373 miljoner kronor, vilket är en ökning med ungefär 30 miljoner kronor i förhållande till 2014 års budget. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och ersättningar till konstnärer och upphovsmän inom bl.a. bild- och formkonstområdet samt för utgifter för administration och genomförande av verksamheten. Förutom sådana bidrag och stipendier som fördelas av Konstnärsnämnden kan nämnas exempelvis att Statens kulturråds bidrag till bild- och formområdet uppgick till ca 258 miljoner kronor 2013, inklusive stödet till bild- och formområdet inom kultursamverkansmodellen. Också enprocentsregeln är värdefull för konstnärerna. Utskottet kommer nedan att särskilt behandla enprocentsregeln, men vill här ändå peka på att en majoritet av landstingen och regionerna antagit denna som en regel, rekommendation eller målsättning när det gäller den offentliga byggnadsanknutna konsten. Utskottet kommer nedan även att redovisa betydelsen av det reviderade avtalet om medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) och att Statens kulturråd i regleringsbrevet för 2015 har fått i uppdrag att redovisa i vilken grad institutioner som omfattas av kultursamverkansmodellen tillämpar MU-avtalet. Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen för 2015.

Trots dessa insatser och konstnärers överlag höga utbildning har kulturskaparna lägre inkomster än övriga yrkesgrupper och verkar på en förhållandevis osäker arbetsmarknad. Det är mot denna bakgrund tillfredsställande att konstatera att kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke vid frågestunden den 22 januari 2015 anförde att bild- och formkonstområdet är särskilt eftersatt och att det nu är dags att ta itu med bild- och formkonstnärers förutsättningar. I Kulturdepartementet förbereds därför en handlingsplan för att stärka bild- och formkonstens förutsättningar att verka (prot. 2014/15:50).

Utskottet delar motionärernas och kultur- och demokratiministerns uppfattning om att det behövs en samlad handlingsplan för att öka förutsättningarna för att fler bild- och formkonstnärer ska kunna leva på sitt konstnärskap. Motion 2014/15:193 (V) yrkande 10 får anses tillgodosedd genom det arbete som nu pågår för att ta fram en handlingsplan. Motionsyrkandet avstyrks därmed, men utskottet kommer att noga följa arbetet med strategin.

Anställningsform för bild- och formkonstnärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utreda möjligheterna att skapa en tredje anställningsform för bild- och formkonstnärerna med hänvisning till det aviserade arbetet med att ta fram en handlingsplan.

Jämför reservation 3 (V).

Motionen

I partimotion 2014/15:193 yrkande 5 föreslår Jonas Sjöstedt m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheterna att skapa en tredje anställningsform för bild- och formkonstnärerna. Motionärerna konstaterar att teater-, musik- och dansallianserna erbjuder konstnärliga professionella utövare anställning och ersättning under perioder då de saknar uppdrag inom scenkonstområdet. Därigenom får konstnärerna en relativ trygghet samtidigt som de kan utvecklas konstnärligt och bidra till ett rikt kulturliv för alla. Bildkonstnärerna är den grupp kulturskapare som har de sämsta ekonomiska villkoren av alla. Det behövs ett stöd även för denna grupp.

Bakgrund

För att förbättra situationen för scenkonstnärerna har riksdagen i olika omgångar med början 1999 beslutat att anslå medel till scenkonstallianser där frilansande professionella skådespelare, dansare och musiker kan få anställning och ersättning under perioder då de saknar engagemang. Teateralliansen, Dansalliansen och Musikalliansen erbjuder sina anställda olika former av kompetensutveckling, som till stor del också är öppna för andra professionella utövare inom respektive scenkonstområde som inte är anställda vid den aktuella alliansen. Allianserna arbetar även med arbetsförmedlande verksamhet som i huvudsak är inriktad på att stärka de anställdas kontaktnät med presumtiva arbets- och uppdragsgivare för att på så sätt förbättra matchningen. För 2015 har det statliga bidraget till allianserna ökat med 20 miljoner kronor. Totalt uppgår det statliga bidraget till allianserna till drygt 82 miljoner kronor för 2015.

En arbetsgrupp inom kulturutskottet gjorde 2011–2012 en uppföljning och utvärdering av scenkonstalliansernas verksamhet. Resultatet av arbetet överlämnades i mars 2012 till kulturutskottet i form av en rapport, Verksamheten vid scenkonstallianserna – En utvärdering (2011/12:RFR10). Gruppen konstaterade bl.a. att scenkonstallianserna på ett avgörande sätt har ökat den sociala och ekonomiska tryggheten för dem som anställts, samtidigt som många kvalificerade frilansare står utanför allianserna.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet redovisat ovan betalas statens stöd till bild- och formkonstnärerna i form av stipendier och bidrag som Konstnärsnämnden beslutar om, stöd via Statens kulturråd och samverkansmodellen, MU-avtal och enprocentsregeln. Samtidigt visar Konstnärsnämndens undersökningar att många konstnärer och kulturarbetare har hög utbildning men låg inkomst. Det är därför mycket tillfredsställande att kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke nu aviserat att det i Kulturdepartementet pågår ett arbete med att bereda en handlingsplan för att stärka bild- och formkonstens förutsättningar att verka. Utskottet anser att det aviserade arbetet bör avvaktas och förutsätter att det även kommer att behandla de frågeställningar som motionärerna tar upp. Motion 2014/15:193 (V) yrkande 5 är därmed i huvudsak tillgodosedd. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

MU-avtalet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utställningsarrangörer som får statliga bidrag ska tvingas tillämpa MU-avtalet.

Jämför reservation 4 (V).

Motionen

I partimotion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. föreslår Vänsterpartiet ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att utställningsarrangörer som får statliga bidrag ska tvingas tillämpa MU-avtalet (yrkande 9).

Bakgrund

Statens kulturråd fick i oktober 2013 i uppdrag av regeringen att i dialog med berörda konstnärsorganisationer ta fram ett nytt avtal om medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet). Syftet med omförhandlingen var att förenkla och förtydliga avtalet och därmed ge förutsättningar för att fler statliga institutioner ska använda det samt för att öka andelen övriga utställningsarrangörer som tillämpar avtalets principer. Statens kulturråd överlämnade i december 2013 rapporten MU-avtalet – nulägesanalys och förslag till revidering till Kulturdepartementet (Kulturrådets skriftserie 2013:3). Rapporten innehöll ett förslag till ett omförhandlat avtal som tagits fram tillsammans med Konstnärernas Riksorganisation, Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare, Svenska Fotografers Förbund och Föreningen Svenska Tecknare. I maj 2014 beslutade regeringen att anta det reviderade MU-avtalet enligt förslaget från Statens kulturråd. Det omförhandlade statliga avtalet trädde i kraft den 1 juli 2014.

Utskottets ställningstagande

Det reviderade MU-avtalet som trädde i kraft den 1 juli 2014 innebär en rad viktiga förändringar. Det är nu tydligare att professionella utövare som fotografer, konsthantverkare och illustratörer också omfattas av avtalet.

Liksom tidigare reglerar det reviderade avtalet vilka villkor och ersättningsnivåer som ska gälla när statliga institutioner ställer ut verk som ägs av konstnären. Utskottet har tidigare uttalat att det är angeläget att MU-avtalet tillämpas inte bara av statliga institutioner utan även av icke-statliga institutioner som får statligt stöd (senast i bet. 2013/14:KrU7). Även regeringen har framhållit betydelsen av att avtalet fungerar som en förebild för andra offentliga och privata utställare.

Den 23 december 2014 beslutade regeringen om de regleringsbrev och anslagsvillkor som ska gälla för myndigheter och institutioner inom Kulturdepartementets ansvarsområde under 2015. Regleringsbrevet innehåller nya krav på MU-avtalets tillämpning för vissa museer som inte är myndigheter och som får statligt bidrag. De icke-statliga museer för vilka regeringen infört ett sådant krav är Nordiska museet, Skansen, Tekniska museet, Arbetets museum, Millesgården och Thielska galleriet samt Zornsamlingarna och Nobelmuseet.

Därtill noterar utskottet att Statens kulturråd i regleringsbrevet för 2015 fått i uppdrag att rapportera om i vilken grad institutioner som omfattas av kultur-samverkansmodellen tillämpar avtalet. Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen för 2015.

Utskottet välkomnar dessa insatser från regeringen och anser att motion 2014/15:193 (V) yrkande 9 i huvudsak är tillgodosedd med det anförda. Motionsyrkandet avstyrks därmed, men utskottet kommer att noga följa frågan.

Enprocentsregeln

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om enprocentsregeln.
Jämför reservation 5 (V).

Motionen

I partimotion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. föreslår Vänsterpartiet ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör utreda hur enprocentsregeln kan spela en större roll i framtida byggnationer och investeringar och vilka eventuella sanktioner som kan vara aktuella mot byggherrar som inte tillämpar den (yrkande 6). Motionärerna föreslår också ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör se till att tydliga riktlinjer och information om enprocentsregeln tas fram och på ett lämpligt sätt sprids till framför allt statliga myndigheter, kommuner och landsting (yrkande 7). Därtill föreslår

motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att enprocentsregeln blir en bindande miniminivå i budgeten för offentliga byggprojekt, dvs. i stället för det riktmärke som regeln för närvarande utgör (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Enprocentsregeln är en princip som anger att 1 procent av den samlade kostnaden vid offentligt finansierad ny-, om- och tillbyggnad ska avsättas för konstnärlig gestaltning.

Konstnärdsnämnden lämnade den 18 december 2013 rapporten Ingen regel utan undantag – Enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö till regeringen. Rapporten innehåller en översyn av enprocentsregeln och dess innebörd, hur den omsätts i praktiken och en diskussion kring hinder och möjligheter i implementeringen av den. Sammanfattningsvis konstaterar Konstnärdsnämnden att många kommuner, landsting och regioner har fattat egna beslut under senare år för att befästa och stärka enprocentsregeln.

I rapporten framgår bl.a. att enprocentsregeln tillämpas i 100 procent av nybyggnationer och till 60 procent vid om- och tillbyggnad. Majoriteten av landstingen och regionerna har antagit enprocentsregeln som en regel, rekommendation eller målsättning när det gäller den offentliga byggnadsanknutna konsten.

I fråga om tillämpning av regeln i sin helhet, alltså inte bara vad gäller den offentliga byggnadsanknutna konsten, tillämpas den enligt rapporten i 64 procent av kommunerna och i 79 procent av regionerna/landstingen. Av rapporten framgår att huruvida enprocentsregeln tillämpas som regel, rekommendation eller målsättning spelar mindre roll vad gäller omsättningen och anslagens storlek. Därtill framgår av rapporten att det i flera kommuner pågår ett arbete med att formulera ett beslut om regelmässig tillämpning av enprocentsregeln.

Enprocentsregelns tillämpning skiljer sig åt från en kommun till en annan eftersom förutsättningarna ser olika ut i t.ex. tillväxtkommuner och avfolkningkommuner. Sådana skilda förutsättningar som finns runt om i landet är en orsak till varför enprocentsregeln inte är formulerad som en regel utan snarare som en ekonomisk princip för att få byggsektorn och kultursektorn att mötas.

Utskottet anser att enprocentsregeln är en viktig utgångspunkt i konstnärlig gestaltning i offentliga miljöer. Enligt utskottet torde motionsyrkandena i hög grad vara tillgodosedda. Motion 2014/15:193 (V) yrkandena 6–8 avstyrks därmed.

Graffiti

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om graffiti.
Jämför reservation 6 (V).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:1597 föreslår Rossana Dinamarca m.fl. (V) ett tillkännagivande till regeringen om att införa en nationell toleranspolicy som bl.a. uppmuntrar uppförandet av fler lagliga graffitiväggar (yrkande 1). Motionärerna yrkar på att nolltoleranspolicyer ska avskaffas. Konstformer som graffiti ska i stället få ett större utrymme bl.a. genom att det inrättas toleranspolicyer och erbjuds lagliga möjligheter att utöva graffiti på offentligt ägda väggar.

Motionärerna föreslår också ett tillkännagivande till regeringen om att Kulturrådet bör få i uppdrag att initiera positiva graffitiprojekt (yrkande 2). Motionärerna vill att Kulturrådet ges i uppdrag att i samverkan med ett antal kommuner och regioner initiera positiva graffitiprojekt utifrån erfarenheterna från exempelvis Norrköping där försöksverksamhet bedrivits sedan mitten av 1990-talet i syfte att minska klottret på stadens fasader och väggar.

Vidare föreslår motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör utreda hur alla kulturskapare i realiteten ska behandlas likvärdigt i kontakt med myndigheter och myndighetsutövare (yrkande 3).

Bakgrund

Olaglig graffiti, också kallat klottret eller skadegörelsegraffiti, är en kriminell handling som beivras enligt polislagen (2003:858) och brottsbalken (prop. 2002/03:138, bet. 2003/04:JuU3, rskr. 2003/04:15). Upplåtande av offentliga ytor såsom väggar, plank, elskåp eller liknande som det är tillåtet att rita och måla på är en kommunal fråga. Sådana s.k. lagliga graffitiväggar har inrättats på flera platser runt om i landet, bl.a. i Göteborg, Malmö, Norrköping, Södertälje, Sigtuna, Umeå och Västerås och kommer under 2015 att öppnas även i Stockholms kommun.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att upplåtande av offentliga ytor som det är tillåtet att rita och måla på är en kommunal kompetens. Inrättandet av lagliga graffitiväggar skapar nya möjligheter för främjande av graffiti som fritidsintresse och konstform. De kommuner som upplåtit lagliga graffitiväggar har haft olika erfarenheter vad gäller den brottsförebyggande effekt sådana initiativ har haft. Det är därmed en uppgift för kommunerna själva att avgöra om lagliga graffitiväggar ska inrättas eller inte. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:1597 (V) yrkande 1.

I fråga om Statens kulturråds arbete finns i dagsläget inga riktade insatser när det gäller graffiti, men i ansökningar kan graffiti ingå som del i projekt eller i verksamheters innehåll. Kulturrådet har gett stöd till ett antal graffiti-projekt under de senaste åren, dels inom samverkansmodellen, dels till fristående projekt. Bland annat kan nämnas projektet Street Art Academy i regi av Östergötlands museum som 2013 beviljades utvecklingsbidrag. Under 2013 gav Kulturrådet också 75 000 kronor i samarbetsstöd till det internationella graffiti-projektet Graffiti@Ruhriennale. Därtill ger Kulturrådet distributionsstöd till litteratur i ämnet.

Utskottet anser att motion 2014/15:1597 (V) yrkandena 2 och 3 i huvudsak är tillgodosedda med det anförda, och yrkandena avstyrks därmed.

Digitalisering av dagspress

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om digitalisering av svensk dagspress.

Motionen

I motion 2014/15:2477 föreslår Eva Lohman (M) ett tillkännagivande till regeringen om digitalisering och spridning av svensk dagspress. Motionären pekar på att svensk dagspress i dagsläget mikrofilmats. En spridning på nätet förutsätter att statsanslaget omfördelas från mikrofilm till digitalisering samt att budgetmedel allokteras för betalning av licenser. Eftersom de digitala tidningar som sprids på nätet kommer att pliktlevereras endast till Kungl. biblioteket enligt ny lag måste medel avsättas för avtalslicenser.

Utskottets ställningstagande

Kungl. biblioteket (KB) har i uppdrag att bevara och tillgängliggöra pliktlevererad dagspress. Enligt uppgift från KB har man fr.o.m. 2014 upphört med mikrofilmning av dagspressen och digitaliserar i stället allt. Det digitaliserade materialet är tillgängligt på KB men ännu inte på pliktbiblioteken då man saknar avtalslicenser.

Riksdagen biföll våren 2013 regeringens proposition Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt (prop. 2012/13:141, bet. 2012/13:NU21, rskr. 2012/13:282). Härigenom skapades större möjligheter för användare av upphovsrättsligt skyddade verk, t.ex. musik, litteratur och bilder, att ingå avtal med en organisation som företräder upphovsmän och få rätt att även använda verk av upphovsmän som inte ingår i organisationen (avtalslicens). Myndigheter och företag gavs därmed möjlighet att ingå sådana avtal för digital kopiering och tillgängliggörande av verk för att tillgodose behovet av information

inom verksamheten. Bibliotek och arkiv gavs motsvarande möjlighet för att kunna digitalisera och tillgängliggöra sina egna samlingar.

KB för enligt uppgift samtal med branschen om möjligheten att teckna avtalslicenser för att göra digitaliserade tidningar tillgängliga i första hand vid pliktbiblioteken i Göteborg, Lund, Uppsala och Umeå. Omfattningen av tillgängliggörandet är emellertid en resursfråga.

Att öka tillgängligheten till kulturarvet är en prioriterad uppgift inom kulturområdet. Utskottet konstaterar att den pågående digitaliseringen av kulturarvet liksom riksdagsbeslutet om avtalslicenser skapar helt nya möjligheter för medborgarna att ta del av det gemensamma kulturarvet. Utskottet anser dock att det är regeringens uppgift att i budgetprocessen överväga vilka resurser som bör avsättas till KB. Motion 2014/15:2477 (M) avstyrks därmed.

Reservationer

1. Nyckelharpans bevarande, punkt 1 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:497 av Sanne Eriksson (S).

Ställningstagande

Vi delar utskottets uppfattning att traditionella hantverkstraditioner som att bygga en nyckelharpa liksom musicerandet i sig är delar av kulturarvet som bör bevaras för framtiden. Vi vill understryka att Eric Sahlström-institutet är ett betydande kulturcentrum med ambition att bidra till att alla ska få möta folkmusik, folksång och folkdans samt att vara ett nav för kunskap och utbildning och ett centrum för nyckelharpan i världen. Det är därför angeläget att regeringen ser över möjligheterna för en bredare finansiering för nyckelharpans bevarande och nyckelharpsbyggarutbildningen vid institutet.

Vad vi här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:497 (S).

2. En nationell strategi för bild- och formkonst, punkt 3 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Bildkonstnärerna är den grupp kulturskapare som har de sämsta ekonomiska villkoren av alla, därför behövs en nationell strategi som samlar de viktigaste förslagen för att fler konstnärer ska kunna leva på sitt arbete samt att fler personer får tillgång till bildkonst i samhället. Det är glädjande att kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke nyligen meddelat att det inom Kulturdepartementet förbereds en handlingsplan för att stärka bild- och formkonstens

förutsättningar att verka. Enligt min mening är det dock angeläget att handlingsplanens innehåll tydliggörs och att den följer en fastlagd tidsplan. Det är mycket viktigt att arbetet påbörjas så snart som möjligt.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2014/15:193 (V) yrkande 10.

3. Anställningsform för bild- och formkonstnärer, punkt 4 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen bör skyndsamt utreda möjligheterna att skapa en tredje anställningsform för bild- och formkonstnärerna. Teater-, musik- och dansallianserna erbjuder konstnärliga professionella utövare anställning och ersättning under perioder då de saknar uppdrag inom scenkonstområdet. Detta bidrar till att konstnärerna får en relativ trygghet samtidigt som de kan utvecklas konstnärligt och bidra till ett rikt kulturliv för alla.

Det är bra att kultur- och demokratiministern har startat ett arbete i Kulturdepartementet med en handlingsplan för bild- och formområdet, men detta räcker inte. Det krävs att denna också innefattar ett uppdrag att utarbeta ett förslag till anställningsform för bild- och formkonstnärer.

Vad jag här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:193 (V) yrkande 5.

4. MU-avtalet, punkt 5 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Avtalet om utställnings- och medverkanssättning (MU-avtalet) har gett bildkonstnärer något bättre villkor, men problemet med att många konstinstitutioner runt om i landet inte väljer att använda sig av avtalet kvarstår. Drygt 40 procent av Sveriges utställningsarrangörer tillämpar MU-avtalet. Jag välkomnar att regeringen i regleringsbrevet för 2015 infört nya krav på MU-avtalets tillämpning för vissa museer som inte är myndigheter och som får statligt bidrag. Jag välkomnar även att Statens kulturråd ska redovisa i vilken grad institutioner som omfattas av kultursamverkansmodellen tillämpar MU-avtalet. Enligt min mening krävs det emellertid mer för att avtalet ska få en verklig praktisk betydelse för de konstnärer som ställer ut. Vänsterpartiets uppfattning är därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att utställningsarrangörer som får statliga bidrag ska tvingas att tillämpa MU-avtalet.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2014/15:193 (V) yrkande 9.

5. Enprocentsregeln, punkt 6 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 6–8.

Ställningstagande

Den s.k. enprocentsregeln – som innebär att 1 procent av byggkostnaderna för offentliga investeringar eller byggprojekt ska gå till konstnärlig utsmyckning – är ett framsynt och kulturfrämjande beslut, men tyvärr följs den inte alltid. Trots att många kommuner och landsting har riktlinjer eller målsättningar för enprocentsregeln, visade Konstnärsnämndens rapport från 2013 att det bara är 33 procent av kommunerna och 37 procent av landstingen som tillämpar enprocentsregeln just som en regel. Även statliga myndigheter saknar direktiv för tillämpningen. Regeringen bör därför utreda hur enprocentsregeln kan spela en större roll i framtida byggnationer och investeringar samt vilka eventuella sanktioner som kan vara aktuella mot byggherrar som inte tillämpar den. Regeringen bör även se till att tydliga riktlinjer och information om enprocentsregeln tas fram och på lämpligt sätt sprids till framför allt statliga myndigheter, kommuner och landsting.

Vidare anser Vänsterpartiet att enprocentsregeln borde utgöra en lagstadgad miniminivå för hur stor andel av budgeten, vid respektive byggprojekt,

som ska avsättas för konstnärlig gestaltning. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som innebär att enprocentsregeln blir en bindande miniminivå i budgeten för offentliga byggprojekt.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2014/15:193 (V) yrkandena 6–8.

6. Graffiti, punkt 7 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1597 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att all konst ska ges samma möjlighet att existera oavsett uttrycksform. Nolltolerans mot graffiti är ett orimligt sätt att censurera en konstform. Idén med graffitikonsten är att göra den tillgänglig för allmänheten genom att visa upp den i sådana delar av vår vardagsmiljö som annars upplevs som tråkiga. Det bästa sättet att hantera problemet med oönskad graffiti är att skapa förutsättningar för målarna att kanalisera sin skapariver på ett positivt sätt. Regeringen bör därför införa en nationell toleranspolicy som bl.a. uppmuntrar uppförandet av fler öppna graffitiväggar.

I Norrköpings kommun har en försöksverksamhet bedrivits sedan mitten av 1990-talet i syfte att minska klottret på stadens fasader och väggar. Detta graffitiprojekt har bidragit till att den oönskade graffitin har minskat i kommunen. Vänsterpartiet vill att Statens kulturråd ska ges i uppdrag att i samverkan med ett antal kommuner eller regioner initiera positiva graffitiprojekt utifrån erfarenheterna från exempelvis Norrköping.

I regeringsformen stadgas att domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet (1 kap. 9 §). Trots att denna likabehandlingsprincip är grundlagsfäst är det rimligt att fråga sig om denna princip i alla lägen tillämpas när det är frågan om kulturuttryck. Oavsett om det handlar om opera eller graffiti, oavsett var i landet det sker och oavsett om kulturen uttrycks av ungdomar i en förort eller av professionella kulturutövare på en etablerad scen ska kulturen och dess utövare behandlas likvärdigt. Regeringen bör därför utreda hur alla kulturskapare i realiteten ska behandlas likvärdigt i kontakt med myndigheter och myndighetsutövare.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2014/15:1597 (V) yrkandena 1–3.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:180 av Anders Ahlgren (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla Dalhalla till ett internationellt dragplåster som arena för sommaropera för att därmed stimulera spridning av operakonsten såväl geografiskt som befolkningsmässigt.

2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheterna till att skapa en tredje anställningsform för bild- och formkonstnärer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur enprocentsregeln kan spela en större roll i framtida byggnationer och investeringar och vilka eventuella sanktioner som kan vara aktuella mot byggherrar som inte tillämpar den.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att tydliga riktlinjer och information om enprocentsregeln tas fram och på lämpligt sätt sprids till framför allt statliga myndigheter, kommuner och landsting.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att enprocentsregeln blir en bindande miniminivå i budgeten för offentliga byggprojekt.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att utställningsarrangörer som får statliga bidrag ska tvingas att tillämpa MU-avtalet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utforma en nationell strategi för bild- och formkonst.

2014/15:497 av Sanne Eriksson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna för en bredare finansiering för nyckelharpans bevarande och nyckelharpsbyggarutbildningen vid Eric Sahlström-institutet.

2014/15:1597 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör införa en nationell toleranspolicy som bl.a. uppmuntrar uppförandet av fler lagliga graffitiväggar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Kulturrådet i uppdrag att initiera positiva graffitiprojekt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur alla kulturskapare i realiteten ska behandlas likvärdigt i kontakt med myndigheter och myndighetsutövare.

2014/15:2477 av Eva Lohman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om digitalisering och spridning av svensk dagspress.